

ЕТАПИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕЧТА ПРИ ДЕЦА ДО 6-ГОДИШНА ВЪЗРАСТ

Знаем, че речта се овладява чрез механизма на имитацията. Източник за развитие на детската реч е възрастният, а това става чрез показване и словесно обозначаване на различни неща или съвместни действия между детето и възрастния. Затова е толкова важна комуникацията между малкия човек и прякото му обкръжение. В днешния забързан свят, голяма част от родителите пропускат да отделят внимание на своите деца. Настаняват ги пред телевизора, компютъра или им купуват телефони и таблети. Но не гледането на телевизия, а живата реч дете – възрастен е основна при развитието на детската реч.

Говорът при всяко дете се формира индивидуално, но развитието е възможно само в условия на общуване. Всяко дете се ражда с вроденост да говори, но кога и как ще се научи да говори зависи от средата.

Представям ви основните стадии в развитието на езика са: гукане /2 месеца/, лепет /4-8 месеца/, първи смислени думи /1г./, съчетания от две думи /1,6-2г./, прости изречения /3г./, сложни изречения и беседа /4г./, а на 5 години детето използва всички устни форми на диалогични и монологични изказвания. Първо се появяват съобщителните изречения, след това подбудителните и накрая въпросителните. Интересен феномен е т.нар. автономна реч при децата, когато играейки си сами си говорят.

Ще ви запозная и с онтогенезата на речевото и езиковото развитие на деца до 6 годишна възраст, като оставам с уговорката, че при някои деца речта се появява по-рано, при други по-късно, това е въпрос на индивидуалност и забавянето на речта не винаги означава, че има проблем.

0 месец:

Бебето плаче интензивно при неприятни усещания.

В края на 1 месец:

Появяват се гласни звукове „А“, „И“, съгласен „Х“, по-рядко „К“.

В края на 2 месец:

Гърлени звукове „К“, „Г“, „Х“, в комбинация с гласна „Е“.

В края на 3 месец:

„Гукане“, първи вериги от срички, гласна „У“, отваря уста и я движи, когато човек говори срещу него – т.нар. „първично подражание“.

В края на 4 месец:

Отделя слюнка „като балончета“ върху устните, радостно „пищи“, съгласни звукове „М“, „Б“, „В“.

В края на 5 месец:

Ритмични вериги от еднакви срички, гласна „О“, вокализира в отговор на човешка реч, опитва се да „бръмчи“.

В края на 6 месец:

Своеобразно „дърдорене“ – навързва различни ясни срички, с различна интонация.

В края на 7 месец:

Гласна „Ъ“, тананика си като се приспива само.

В края на 8 месец:

Шепти, като си говори само (този период може да се появи и по-късно 10, 12 месец, като това не се смята за отклонение), може да „бръмчи“, подражава на различни шумове, казва двойни срички без значение, търси майка си или баща си след запитване.

В края на 9 месец:

Ясно сричково удвояване на еднакви срички, повтарящи се 2, 3 и повече пъти, част от тях със значение, реагира по различен начин на похвала или забрана.

В края на 10 месец:

Фонетично правилно подражание на познати срички, имитира интонация, търси познат човек или предмет при назоваване от възрастния, като обръща глава, разбира „ела“, „дай“.

В края на 11 месец:

Първи бебешки думи, казва най-малко две бебешки смислени думи, които обозначават хора или предмети, реагира на забрана, чрез кратковременно прекъсване на дейността, казва целенасочено „мама“ и „тате“, търси след запитване предмет, с който е играло преди малко.

В края на 12 месец:

Еднодумни изречения с интонация, изпълнява прости поръчки от едно действие, казва най-малко три бебешки смислени думи, които обозначават хора или предмети, търси след запитване неговата храна или чаша.

В края на 13 месец:

Тананика си, като модулира силата и височината на гласа си, познава най-малко една телесна част, разбира командата „отвори“.

В края на 14 месец:

Казва най-малко две двусрични думи, в които има различни гласни и съгласни, посочва най-малко две картинни изображение след команда „Къде е ..?“

В края на 15 месец:

Назовава предмет, след запитване „Какво е това?“, показва къде му е корема, разбира и изпълнява двойни инструкции.

В края на 16 месец

Използва целенасочено „дай“ и „ам“, иска „още“.

В края на 17 месец

Повтаря спонтанно последната чута дума от изречението, посочва най-малко четири картинни изображение след команда „Къде е ..?“

В края на 18 месец

Използва целенасочено „не“ и „няма“, звук „Ц“, познава най-малко три телесни части.

В края на 19 месец

Използва прости изречения от две думи, посочва най-малко осем картинни изображения след команда „Къде е ..?“

В края на 20 месец

Назовава най-малко 8 предмета на картинно изображение, имитира животните, разбира „топло“ и „студено“.

В края на 21 месец

Назовава най-малко 2 действия, изобразени на картина, разбира „голямо“ и „малко“.

В края на 22 месец

Използва собственото си име, когато говори за себе си, показва ръката си, като я поглежда.

В края на 23 месец

Образува изречения на детски език от 3 думи, разбира „тежко“ и „леко“, назовава елементарни храни – вода, бисквита...

В края на 24 месец

Назовава най-малко 12 предмета на картинно изображение. Звукове „С“ и „З“, посочва най-малко две форми на движение, изобразени на картина, отговаря с „да“ и „не“, звук „Л“.

В края на 25 месец

Използва „Аз“, разбира най-малко два предлога

В края на 26 месец

Образува изречения на детски език от 4 думи, отговаря на въпроса „Какво правиш с...?“ най-малко за две неща.

В края на 27 месец

Различава малко и много, казва две, за неща, които са повече от едно.

В края на 28 месец

Използва форми за притежание „на мене“, „на тебе“, вместо „мой“, „твой“; разбира значението на двойни въпроси.

В края на 29 месец

Използва множествено число, но неправилно като граматична форма, показва си брадата.

В края на 30 месец

Образува изречения на детски език от 5 думи, звукове „Ч“, „Ш“, съчетава съществително и прилагателно име, използва сегашно време.

В края на 31 месец

Задава въпрос „Защо?“.

В края на 32 месец

Повтаря правилно поне едно изречение от 5 думи, знае дали е момче или момиче.

В края на 34 месец

Използва изречения от 6 думи, различава най-малко две дължини.

В края на 36 месец

Назовава свойства и качества на предмети, опитва се да използва правилно минало време, пита „Какво е това?“, контролира силата на гласа си, опитва се да съгласува думите по род и число, използва „ще“ и „мога“, познава „ляво“ и „дясно“.

В края на 48 месец

Формулира правилно въпрос, внимава минимум 5 минути, когато му се разказва или чете нищо, изпълнява две несвързани команди, казва цялото си име, отговаря на въпроса „Как“, разказва собствени преживявания, измисля си приказки, изразява намерение за бъдещо действие, , използва правилно единствено и множествено число, разказва последователно два епизода от една случка.

В края на 60 месец

Изпълнява серия от три заповеди, използва сложни изречения и разпознава части от обект, познава връх и основа на предмет, разпознава липсващи части и нелепости на изображение, изключва един от четири предмета по даден признак, повтаря правилно прости ритми.

В края на 72 месец

Назовава адрес и телефон, може да обясни къде живее, разказва смешки, определя местоположение и посока, отговаря на въпроса „защо“, разказва 3 до 5 епизода от една случка, определя начало и край на разказ, може да обясни значението на дума, може да назове „обратното на..“, може да обясни „Какво ще стане ако....?“, използва правилно „вчера“, „днес“ и „утре“, пита за значението на непознати думи.

Автор: Весела Пенева,

Магистър-логопед и специалист-педагог